

Mina T. Zirojević
Institut za uporedno pravo
Beogradu
mina.zirojevic@gmail.com

Katarina A. Jovičić
Institut za uporedno pravo
Beogradu
katarinajovicic.rs@gmail.com

MIGRACIJE I TERORIZAM – PROBLEM I MOGUĆA REŠENJA¹

Apstrakt: U prvim dekadama ovog veka svedoci smo naglog povećanja broja žarišnih područja pa time i migracija, transnacionalnog kriminala i terorizma. Ono što najviše zabrinjava je i činjenica da migrantski talas utiče na širenje međunarodnog terorizma, jer teroristi koji putuju zajedno sa migrantima koriste njihove rute kako bi lakše stigli u područja na kojima planiraju da izvode terorističke napade. Talas takvih napada, koji je u zapadnoj Evropi započeo masakrom u Parizu 13. novembra 2015. godine ne prestaje a Francuska i Belgija su se već izdvojile kao centri terorističkih aktivnosti. Aktuelna migrantska kriza i kriza terorizma u zapadnoj Evropi nisu odvojeni, već povezani procesi, čije posledice mogu biti i teške i dalekosežne. Nema sumnje da kretanje migranata utiče na nacionalnu bezbednost zemalja čije teritorije oni prelaze ili se na njima zadržavaju, pa nije neobično što je pitanje transnacionalnih migracija postalo jedno od najznačajnijih bezbednosnih pitanja u EU. Tragajući za rešenjima koja mogu da doprinesu da se prevaziđu problemi koje nosi migrantska kriza i sa njom povezani terorizam neophodno je, pre svega, da ne podlegnemo predrasudi da je svaki migrant potencijalni terorista, ali je istovremeno potrebno i da ne izgubimo iz vida da među migrantima ima i terorista. U uslovima globalizacije ovi problemi u svakom slučaju prevazilaze nacionalne granice zbog čega se moraju rešavati ne samo na nacionalnom, već i na međunarodnom pa i globalnom nivou.

Ključne reči: međunarodne migracije, transnacionalni kriminal, terorizam, bezbednost, pravo EU.

¹ Rad je rezultat istraživanja na projektu *Srpsko i evropsko pravo – upoređivanje i usaglašavanje*, br. 179031, koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoje RS.

Uvod

Migracije predstavljaju fenomen koji, osim prostorne i vremenske ima i antropološku, ekonomsku, politikološku, medicinsku i druge dimenzije.² Sama reč migracije je latinskog porekla – *migratio, migrare* i znači „seoba, seljenje većih grupa ljudi ili životinja“ (Rečnik srpskog jezika, 2007), pa migracije, u najopštijem smislu, mogu da se odrede kao kretanje ljudi s jednog mesta na drugo, sa namerom stalne promene prebivališta (Bell i Ward, 2000: 90 i dalje). Ovi pokreti traju od kada je i ljudi, koji su u početku to činili u potrazi za hranom i drugim dobrima neophodnim za život, a potom zbog straha od neizvesne budućnosti.

Migracije, legalne ili nelegalne, postojale su još u vreme nomada kada se narod selio od pašnjaka do pašnjaka u potrazi za hranom i skloništem. Prioriteti su se menjali kako su nicali prve naseobine; ljudi su se selili da bi obezbedili bolje uslove za sebe i svoju porodicu, izbegli diskriminaciju ili se spojili sa svojim porodicama.

Danas, kada se sloboda kretanja smatra osnovnim ljudskim pravom stotine miliona ljudi su u stalnom pokretu – zbog ekonomije, bezbednosti, socijalnih potreba – i ovaj broj se povećava. Sa druge strane, u decenijama najvećeg insistiranja na poštovanju ljudskih prava, slobodno kretanje je zabranjeno i milioni ljudi su diskriminirani.

Počnimo ipak od početka. Od vrednosti koje su bile osnov integracije i opasnosti koja ih je spojila.

Vekovima, Evropa je značila svet okružen Mediteranom ili „Našim morem“, *Mare Nostrum*, kako su ga Rimljani zvali i uključivala je Severnu Afriku. U ranim godinama V veka, u vreme Sv. Avgustina koji je živio u Alžiru, Severna Afrika je bila neodvojivi centar Hrišćanstva. Međutim, Islam brzo napreduje tokom VII i VIII veka i praktično gasi hrišćanstvo u Severnoj Africi, deleći mediteranski region u dve civilizacijske polovine sa Srednjim morem (eng. *Middle Sea*) kao čvrstom granicom, a ne više ujedinjujućim faktorom. Od tada, kao što je lepo uočio španski filozof Hoze Ortega i Gaset (*José Ortega y Gasset*) „sva evropska istorija se može predstaviti kao veliki pokret naroda ka severu“ (Ortega y Gasset, 1929: 5).

² Antropološka dimenzija migracija se ogleda, pre svega, u uticaju migracija na razvoj ljudske civilizacije, te etnički sastav migrantskih grupa; ekonomska dimenzija migracija je veoma važna i višestruka, npr. (ne)zaposlenost značajno utiče na migracije, migranti mogu da promene nivo potrošnje i inflaciju u zemljama u kojima borave, doznake migranata u zemlju maticu utiču na porast tražnje za robama i uslugama; politikologija proučava ulogu države na migracione procese, te političku pripadnost migranata i dr; medicina proučava uticaj migranata na širenje određenih infektivnih bolesti. Migracije se proučavaju i u okviru istorije, geografije, sociologije i dr.

Nakon raspada Rimskog carstva, migranti sa severa, Germani, (Goti, Vandali, Franci, Lombardi) polako kuju temelje Zapadne civilizacije, koja će čak nekoliko vekova kasnije biti nadograđena klasičnim nasleđem Grčke i Rima. Mnogi istoričari smatraju da se ovakav razvoj evropskog sistema vrednosti dogodio upravo iz razloga podeljenosti Mediteranskog sveta, slabljanja Rimskog carstva i dolaska plemena sa severa. Da Islam tada nije podelio svet, vrednosti hrišćanskog sistema bi možda imale drugačiji razvoj.

U vreme kolonijalne i postkolonijalne ere migracije povezuju Severnu Afriku i Levant sa Evropom. Ljudska prava se razvijaju brže u Evropi koja i dalje može da bez bojazni posmatra sa pijedestala arapski svet, jer usled velikog broja strogih, policijskih država koje se razvijaju u to vreme pogotovo u Levantu, značajne migracije su nemoguće i Evropa je sigurna.

Islam nije samo geografski uticao na razvoj Evrope. Ujedinjena Evropa u ovom smislu nije tekovina današnjice. Evropa se dolaskom Islama na njene granice ujedinjuje i u krstaškim ratovima na osnovu vere i suprotstavljanja Islamu (Denys, 1957: 23). Identitet Evrope, drugim rečima, građen je na osećaju superiornosti u odnosu na arapski svet, pogotovo posle Napoleonovog osvajanja Bliskog istoka (Edward, 1978). Tek posle ovog osvajanja naučnici se otvoreno susreću sa bogatom islamskom civilizacijom kao drugačijom, neobičnom, punom arhitektonskih lepota, ali i dalje je posmatrajući kroz prizmu inferiornosti.

Islam danas pokušava da poništi ono što je ranije urađeno. Terorizam i migracije ujedinjuju mediteranski region, uključujući Severnu Afriku i Levant sa Evropom. Značajne migracije koje su postojale ranije (Sloveni, Mađari) doprinele su stvaranju evropskog sistema jer su ubrzo po dolasku migranti primili hrišćanstvo i uporedo sa drugima gradili sistem. Tokom Hladnog rata veliki broj Alžiraca je emigrirao u Francusku, Turci i Kurdi su se preselili u Nemačku, ali nisu se asimilovali te predstavljaju začetnike migracije koja još traje.

Danas, stotine hiljada muslimana koji nemaju želju da se asimiluju ni na koji način, dolaze u Evropu u vreme, najblaže rečeno, ekonomske stagnacije, i prete da potkopaju i onako krhki socijalni mir. U svetu kada sa jedne strane imamo jačanje individualizma do krajnjih granica, nestanak religije, nacionalnosti, jezika, pojavljuje se Islam kao jedan, dominantan ujedinjujući faktor za veliki deo sveta koji sada prelazi granice. Evropa odgovara, po nama, pogrešno, i jača ekstremnu desnicu bez rekonstrukcije osnova koje jedno društvo ipak mora da ima.

Međunarodne migracije i terorizam – istorijska povezanost

Međunarodne, tj. transnacionalne migracije su relativno novija pojava, koja se vezuje za prve decenije XX veka i uspostavljanje sistema pasoša i viza, koji je razvijen upravo da bi se regulisao tok kretanja ljudi preko granica nacionalnih država (Brković, 2010: 145–146).³

U XXI veku međunarodne migracije su sve brojnije i sve češće, a tome doprinosi ne samo demografska i ekonomska nejednakost između različitih država, već i razvijeni sistemi komunikacija i transporta, koji znatno olakšavaju pokretljivost migranata. Pored toga, uvećanje broja nacionalnih država tokom XX veka, posebno u Evropi, imalo je za posledicu da su među članovima porodica, prijateljima i trgovinskim partnerima postavljene državne granice koje pre toga nisu postojale. To takođe motiviše migracije, jer ljudi teže da prevaziđu ove podele. Međutim, to nije uvek lako jer države koriste granice da kontrolišu ili provere one koji traže ulazak, kao i da odrede šta stranci mogu da rade dok su u zemlji, te da li su to turisti, studenti, gostujući radnici ili imigranti.⁴

Terorizam je, kao i fenomen migracija, takođe karakterističan za sve epohe ljudskog društva, tj. ispoljava se tokom cele istorije ljudske civilizacije, u različitim formama.⁵ Istorijski je dokazano da je u XX veku (istom periodu kada su se pojavile međunarodne migracije) u razvijenim demokratskim državama nastala većina oblika terorizama, bilo iz krajnjeg levog krila, krajnjeg desnog krila terorističkih organizacija, ili etnonacionalističkih grupacija. Odnos između demokratije i terorizma krajnje je kompleksan, pa bi bilo pojednostavljeno zaključivanje da bi razvoj demokratije u islamskom svetu doveo do smanjenja ili nestanka terorizma. Štaviše, istorija dokazuje da je u proteklom periodu bilo u arapskim demokratskim zemljama više terorističkih aktivnosti nego u onima s drugim tipovima vladanja. Terorizam ne nastaje isključivo na siromaštvu, već je potrebno naglasiti opasnost u kojoj se nalaze mnoge države u razvoju, jer je u njima omogućena lakša veza između terorizma i organizovanog kriminala, usled slabo razvijene, korupciji snažnije izložene administracije, a ponegde i velikih prostora koje centralne vlasti ne mogu trajno nadzirati, a nekima i teško ili nikako pristupiti.

---

³ Standardizovani sistem pasoša i viza nije postojao pre Prvog svetskog rata, a to nije ni bilo moguće bez stvaranja međunarodnog sistema sastavljenog od nacija – država kao zatvorenih i jasno odvojenih entiteta sačinjenih od osoba koje pripadaju istoj naciji. Videti: Brković: 2010.

⁴ Međunarodne migracije su više izuzetak, a ne pravilo zato što ljudi, po pravilu, ne žele da se odvajaju od svoje porodice i prijatelja, s jedne strane, a države nastoje da regulišu prelaske preko granica, s druge.

⁵ Više o istorijatu terorizma: Živaljević i Jugović 2014: 86–87.

U uslovima kad stanovništvo postaje frustrirano i nezadovoljno vladinom ne-moći da im pomogne u nizu egzistencijalnih problema, ljudi se lakše mogu okrenuti protiv suverene države i prihvatiti manje-više organizovane grupe. Takvi pritisci fragmentiranja, usitnjavanja, uzimaju razne oblike, a jedan od njih je i talas bezakonja – terorizma. Uz to, u takvim uslovima deo nezadovoljnih potiče iz ekstremne ideologije, kao one koje pristaju uz radikalne i netolerantne fundamentalističke verske grupe, čiji je izazov tzv. socijalno blaženstvo, sklad, a koje se često u okviru svoje borbe odlučuju i na terorističke aktivnosti (Archibugi, 2001: 5–7). Nasilje samo podstiče novo nasilje, a terorizam nemoćnih i siromašnih ne iskorenjuje se ni novim svetskim „dugim ratom” (Klare, 1972).⁶ Etički prihvatljiv izbor borbe protiv terorizma jeste izbor samo moralno dopuštenim sredstvima. Pritom se postavlja pitanje etički prihvatljivog kriterijuma izbora moralno dopuštenih sredstava i ko ga određuje. Ne možemo izbeći korišćenje sile i moći u okolnostima borbe protiv terorizma, ali ne smemo zaboraviti da moć bez pravde vodi u nasilje i tiraniju, a pravde bez moći nema, *ius ex injuria non oritur* (pravda se ne temelji na nepravdi). Prevladavanje terorizma moguće je promenom politike koja nije suprotna istinskim demokratskim vrednostima, osudom i podsticanjem osude ekstremističkih tumačenja religija, recepcijom i podsticanjem svetskog etosa, bez obzira na rasnu, nacionalnu, kulturnu i religijsku pripadnost, pospešivanjem dijaloga među sukobljenim stranama, te prevladavanjem siromaštva (Zirojević, 2015).

Međusobna povezanost međunarodnih migracija i terorizma

Pre 11. septembra terorizam nije bio više od obične vesti, a većina informacija o terorističkim napadima nije javno objavljivana već su se takvi podaci smatrali poverljivim. Međutim, nakon 11. septembra situacija se promenila i danas javnost raspolaže sa mnogo više podataka o detaljima terorističkih napada, pa se veza terorizma sa drugim društvenim fenomenima može ispitati.

U traganju za postojanjem ovih veza mora se početi od činjenice da efekti terorizma nisu ograničeni samo na to da se ljudima pričinu fizička,⁷ a vladama politička šteta, već da su njegove posledice mnogo šire i da on utiče na brojne socijalne aspekte. Da bi ostvarili svoje ciljeve teroristi, između ostalog, koriste i puteve kojima se

---

⁶ Doktrina „dugog rata” je termin Bušove administracije iz 2006. godine, ujedno i naslov knjige Majkla Klarea. V. Klare, 2015.

⁷ Nesporno je da terorizam utiče na migracije, iako se migracije prevashodno povezuju sa ekonomskim faktorima. Međutim, kao što je na početku ovog rada već pomenuto, migracije ne pokreće isključivo ekonomski faktor, već strah od neizvesne budućnosti (koji veoma često ima koren u ekonomskom faktoru).

kreću migranti jer tako lakše ulaze na teritorije na kojima planiraju da sprovede terorističke aktivnosti.

Danas, preko 40 miliona ljudi je u pokretu. Broj ljudi koji su došli do Evrope uglavnom iz Sirije, Libana i Avganistana je između 500.000 i milion i među njima, pored migranata, ima i terorista. Opasnost koju oni donose Evropi je velika jer su teroristički napadi zastrašujući i odvijaju se kako na fizičkom, tako i na psihološkom planu.

Na području zapadne Evrope teroristi su, napadom u Parizu 13. novembra 2015. godine započeli čitav talas terorističkih napada, sa centrima terorističkih aktivnosti u Francuskoj i Belgiji. Evropu je zahvatio strah od terorizma ali i od nepoznatog, a načini rešavanja migrantske krize od strane EU nisu uniformni. Naime, jedan deo zemalja problem rešava pojačavanjem vojnog odgovora (Mađarska), dok drugi, veći deo zemalja problem rešava novcem.

Slika 1. Jedna ista osoba u vojnom i civilnom izdanju.⁸

Evropska komisija je od maja do septembra 2015. povećala resurse za rešavanje problema migranata sa 4,6 na 9,5 milijardi evra. Pored toga, Evropska komisija je najavila davanje 100 miliona evra kao hitnu pomoć najviše pogođenim zemljama članicama EU, i 600 miliona evra dodatne pomoći nadležnim evropskim telima u 2016, te da se još 300 miliona evra doda u EU fond za humanitarnu pomoć u 2016. godini, kao i da se u 2015. dâ dodatnih 200 miliona evra organizacijama kao što su

⁸ Preuzeto sa sajta VESTINET, pristupljeno 14. novembra 2016, URL: <<http://www.vestinet.rs/tema-dana/zele-osvetu-preko-4-000-militanata-uslo-u-evropu-kaio-izbeglice>> 14/11/2016.

UNHCR i WFP. Takođe je odlučeno da se dodatne finansijske injekcije ubrizgaju zemljama u koje su se izbeglice masovno slile, kao što su Liban i Jordan, kako bi što manje izbeglica napuštalo te zemlje i kretalo ka Evropi. Zaključeno je i da Unija treba da poveća napore na stabilizaciji onih afričkih zemalja koje su glavni izvor migracija.

Ipak, sa druge strane imamo veliki pritisak javnosti, koji sasvim neopravdano, smatra da većina migranata dolazi u njihovu zemlju kako bi tu naselili teroriste i kako bi preuzeli njihova radna mesta.

Naravno mnogi teroristi traže spas ili nove mete upravo u kolonama izbeglica koje idu ka, uglavnom, Zapadnoj Evropi. Novine su prepune uporednih slika na kojima se može videti ista osoba u koloni, ali i sa oružjem ili čak odsečenom glavom protivnika.

Migracije i terorizam i problem unutardržavne i međunarodne bezbednosti

Nema sumnje da kretanje migranata utiče na nacionalnu bezbednost zemalja čije teritorije oni prelaze ili se na njima zadržavaju, pa nije neobično što je pitanje transnacionalnih migracija postalo jedno od najznačajnijih bezbednosnih pitanja u EU. Sprečavanje terorizma, posebno onog koji je povezan sa migracijama, stoga je prioritetni bezbednosni zadatak i on prevazilazi nacionalne granice jer i problem terorizma, naročito kada je on povezan sa međunarodnim migracijama, zahteva jedinstveno delovanje ne samo na unutrašnjem, već i na međunarodnom planu. Drugim rečima, antiterorističke mere neće biti delotvorne ako se ne preduzimaju na nadnacionalnom planu, u koordinisanim aktivnostima svih država preko čijih teritorija prelaze migranti, kao potencijalne mete terorističkih napada. Antiterorističke mere čija primena dolazi u obzir su raznovrsne i mogu se grupisati na sledeći način: 1) *političke antiterorističke mere* konfliktno-rezolutivnog tipa, koje obuhvataju mere i radnje „...usmerene na rešavanje sukoba putem sredstava javnog dijaloga i tzv. tajne diplomatija“ (Živaljević, Jugović 2014: 94); 2) *ekonomske i socijalne antiterorističke mere* kojima se, između ostalog, „... zabranjuje finansiranje terorističkih organizacija i obezbeđuje saradnja između država na praćenju i konfiskaciji fondova koji služe za finansiranje terorizma“ (ibid., 95); 3) *psihološko-komunikološko-obrazovne antiterorističke mere* „...kojima se nastoji uspostaviti zajednički sistem vrednosti radi ostvarivanja dijaloga sa političkim protivnicima i osigurati slobodno izražavanje mišljenja“ (ibid., 95); *obaveštajne i vojno-policijske antiterorističke mere*, koje obuhvataju prikupljanje i razmenu „...obaveštajnih podataka vezanih za terorističku delatnost, delovanjem vojnih i policijskih struktura formiranjem posebnih antiterorističkih vojnih i policijskih jedinica specijalno osposobljenih za borbu protiv terorizma“ (ibid., 95);

i *pravne antiterorističke mere*, koje „...na nivou međunarodne zajednice i u okviru unutrašnjih pravnih poredaka stvaraju pretpostavke za uspešnu prevenciju i represiju svih vrsta pojava oblika terorizma (ibid., 95).

Zajedničko preuzimanje antiterorističkih mera je neophodno jer terorizam, koji je povezan sa međunarodnim migracijama predstavlja međunarodni problem i mora se rešavati na međunarodnom planu. Štaviše, osim antiterorističkih mera države se mogu uspešno boriti protiv terorizma i zajedničkim aktivnostima koje imaju za cilj upravljanje pozitivnim potencijalima međunarodnih migracija. To se, pre svega, odnosi na uključivanje migranata u socijalne, političke, ekonomske i verske procese u državama u kojima oni traže i nalaze svoje novo prebivalište, jer socijalni odnosi u koje ulaze migranti povezuju zemlje iz kojih oni dolaze i zemlje u kojima se nastanjuju. Ova je veza veoma važna i ima potencijal da se iskoristi za razvoj zemalja iz kojih dolaze migranti, jer novčane doznake koje oni upućuju u zemlju porekla predstavljaju značajan potencijal za njihov razvoj. Sem toga, migranti mogu da preuzmu određenu ulogu i u poslovima spoljne politike, te ako se dobro organizuju i pravilno usmere oni mogu da predstavljaju svojevrsni lobi u korist interesa zemlje iz koje dolaze. Istraživanja pokazuju da su ekonomske beneficije od migranata najznačajnije u domenu prevoza, transporta, turizma, trgovina i telekomunikacija.⁹

Zaključak ili predlog rešavanja problema – korak po korak

Većina oblika terorizma je nastala u razvijenim demokratskim državama u dvadesetom veku i to iz krajnjeg levog krila, ili krajnjeg desnog krila terorističkih organizacija, ili etnonacionalističkih grupacija. Odnos između demokratije i terorizma krajnje je kompleksan, pa bi bilo pojednostavljeno zaključivanje da bi razvoj demokratije u islamskom svetu doveo do smanjenja ili nestanka terorizma. Štaviše, istorija dokazuje da je u proteklom periodu bilo u arapskim demokratskim zemljama više terorističkih aktivnosti nego u onima s drugim tipovima vladanja. Terorizam ne nastaje isključivo na siromaštvu, već je potrebno naglasiti opasnost u kojoj se nalaze mnoge države u razvoju, jer je u njima omogućena lakša veza između terorizma i organizovanog kriminala, usled slabo razvijene, korupciji snažnije izložene administracije, a ponegde i velikih prostora koje centralne vlasti ne mogu trajno nadzirati, a nekima i teško ili nikako pristupiti.

---

⁹ Izveštaj Globalne komisije za međunarodne migracije br. 6, oktobar 2004, pristupljeno 24. jula 2016, URL:<https://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/gcim/gmp/gmp6.pdf >

Iako evropske elite već decenijama koriste idealističku retoriku kako bi se po rekla vrednost i snaga religije i nacionalnosti, smatramo da su to upravo snage koje pružaju Evropi osećaj unutrašnje kohezije.

Sve ovo nije izgovor za povlačenje u nacionalizam. Kulturni puritizam koji se naizgled traži u svetlu velikog priliva izbeglica je nemoguć u svetu povećane ljudske interakcije. Kao što u devetnaestom veku nije bilo povratka u feudalizam, tako bi i danas povratak levoj, ili pak desnoj političkoj orijentaciji, bio besmislen. Asimilacija međunarodnih migranata po modelu Amerike, Australije i Kanade je nemoguća zbog jasnih drugačijih uslova; migranti ne žele asimilaciju, oni se osećaju odbačenim, a imaju i jaku podršku u zemljama primaocima. Mora se smisliti drugi put koji polako nastaje u Evropi.

Besmisleno insistiranje na individualizmu nas dovodi do stanja koje najlakše možemo opisati kao „masa”. I ponovo, ako se vratimo na Ortegu, „striktno govoreći, masa, kao psihološka stvar, može se definisati bez čekanja da se pojedinac pojavi u masi. U prisustvu jednog pojedinca možemo odlučiti da li je masa ili ne. Masa je sve ono što ne određuje nikakvu vrednost na sebi – dobru ili lošu – ali se oseća kao svako i zbog toga nije zabrinut. U stvari je sasvim srećan da se oseća kao svako“ (Ortega 1929: 7). U Evropi koja sve vrednosti zasniva na novcu, moral na Velikom bratu, stvara se kritična masa nezadovoljnih mladih ljudi koja će spas tražiti u Islamu i radikalizovati se sve više.

Stanovništvo, posebno u Evropi, postaje frustrirano i nezadovoljno vladinom nemoći da im pomogne u nizu egzistencijalnih problema. U tim okolnostima ljudi se lakše mogu okrenuti protiv suverene države i prihvatiti manje-više organizovane grupe. Takvi pritisci fragmentiranja, usitnjavanja, uzimaju razne oblike, a jedan od njih je i talas bezakonja – terorizma. Uz to, u takvim uslovima deo nezadovoljnih potiče iz ekstremne ideologije, kao one koje pristaju uz radikalne i netolerantne fundamentalističke verske grupe, čiji je izazov tzv. socijalno blaženstvo, sklad, a koje se često u okviru svoje borbe odlučuju i na terorističke aktivnosti (Archibugi 2001: 5–7).

Nasilje samo podstiče novo nasilje, a terorizam nemoćnih i siromašnih ne iskorjenjuje se ni novim svetskim „dugim ratom” (Klare 1972). Etički prihvatljiv izbor borbe protiv terorizma jeste izbor samo moralno dopuštenim sredstvima. Pritom se postavlja pitanje etički prihvatljivog kriterijuma izbora moralno dopuštenih sredstava i ko ga određuje. Ne možemo izbeći korišćenje sile i moći u okolnostima borbe protiv terorizma, ali ne smemo zaboraviti da moć bez pravde vodi u nasilje i tiraniju, a pravde bez moći nema, *ius ex injuria non oritur* (pravda se ne temelji na nepravdi).

Potreba čoveka da ostane van nasilja, tj. njegov strah da ne bude žrtva nasilja je jedan od najvažnijih razloga za međunarodne migracije. Zbog toga pravilno

upravljanje međunarodnim migracijama može doprineti i prevladavanju terorizma. U uslovima globalizacije ovi problemi u svakom slučaju prevazilaze nacionalne granice, zbog čega se moraju rešavati ne samo na nacionalnom već i na međunarodnom, pa i globalnom nivou. Zajedničke napore bi trebalo usmeriti na promenu politike koja nije suprotna istinskim demokratskim vrednostima, osudu i podsticanje osude ekstremističkih tumačenja religija, recepciju i podsticanje svetskog etosa, bez obzira na rasnu, nacionalnu, kulturnu i religijsku pripadnost, pospešivanje dijaloga među sukobljenim stranama, te prevladavanje siromaštva (Zirojević 2015).

Literatura:

Archibugi, D. *Terrorism and Cosmopolitanism*, Rome.

Bell, M. i Ward, G. (2000), Comparing temporary mobility with permanent migration, *Tourism Geographies* 2(1): 87–107.

Brković, Č. (2010). Pregled literature o putnim dokumentima pre XX veka u Evropi. *Sociološka luča* IV/2 2010, 144–152.

Denys, H. (1957). *Europe: The Emergence of an Idea*, Edinburgh: University Press, pg.23.

Edward, S. (1978) *Orientalism*. London: Routledge & Kegan Paul Ltd.

Global Migration Perspectives No. 6, october 2004, p. 5. Pristupljeno 24. jula 2016.
URL: <https://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/main/site/policy_and_research/gcim/gmp/gmp6.pdf>

Klare, M. *War without End*. New York: Alfred A. Knopf .

Ortega y Gasset, J. (1929). *La rebelión de las masas*. España.

Srbija (2007). *Rečnik srpskog jezika*, Novi Sad: Matica srpska.

Zirojević, M. (2015). *Terorizam – međunarodni pogled*, Beograd: Institut za međunarodnu privredu i politiku.

Živaljević, D. i Jugović, A. (2014). Terorizam kao bezbednosni problem i društvena devijacija. *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, (1), 85–96.

Mina T. Zirojević
Katarina A. Jovičić

MIGRATION AND TERRORISM - THE PROBLEM AND POSSIBLE SOLUTIONS

Summary: *In the early decades of this century we have witnessed a sudden increase in the number of hot spots, and thus the migration, transnational crime and terrorism. What is most worrying is the fact that migrant-wave increases international terrorism. A wave of such attacks, which in Western Europe started with the massacre in Paris on 13 November 2015, does not stop, and France and Belgium have already singled out as centers of terrorist activities. The current migrant crisis and the crisis of terrorism in Western Europe are not separate, but related processes, the consequences of which may be severe and far-reaching. There is no doubt that the movement of migrants affects the national security of the countries whose territory they cross, or to retain them, so it is not surprising that the issue of transnational migration has become one of the most important security issues in the EU. Searching for solutions that can contribute to overcome the problems that carries migrant crisis and its associated terrorism it is necessary, first of all, not to succumb to prejudices that every migrant is a potential terrorist, but it is also necessary not to lose sight of that among migrants there are also terrorists. In the conditions of globalization these problems in any case are beyond national boundaries for which must be addressed not only at national but also at the international and even global level.*

Key words: *international migration, transnational crime, terrorism, security, EU law.*